

บทที่ 5

สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ

สรุปผลการศึกษา

การศึกษาเรื่อง “การพัฒนาแกนนำจิตอาสาป้องกันเอชไอวีเพื่อนำไปสู่ความยั่งยืน” มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาแรงจูงใจในการเข้ามาเป็นแกนนำจิตอาสาป้องกันเอชไอวีในโครงการเครือข่ายแกนนำ จิตอาสาป้องกันเอชไอวี เทิดพระเกียรติพระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าโสมสวลี พระวรราชาทินัดดามาตุ และปัจจัยที่ทำให้แกนนำจิตอาสาป้องกันเอชไอวียังคงทำงานอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งแนวทางการพัฒนาแกนนำจิตอาสาป้องกันเอชไอวีเพื่อนำไปสู่ความยั่งยืน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ นักเรียนซึ่งเป็นแกนนำจิตอาสาป้องกันเอชไอวีในโครงการเครือข่ายแกนนำ จิตอาสาป้องกันเอชไอวี เทิดพระเกียรติพระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าโสมสวลี พระวรราชาทินัดดามาตุ จำนวนทั้งสิ้น 322 คน ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล ระหว่างเดือน กุมภาพันธ์ 2553 ถึง เดือนมีนาคม 2553 โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS เพื่อคำนวณหา ค่าสถิติต่าง ๆ ได้แก่ ความถี่ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's product moment correlation coefficient) ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างตัวแปร โดยวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way Analysis of Variance ANOVA) ผลการศึกษาสามารถสรุปได้ดังนี้

ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างส่วนมากเป็นเพศหญิง ร้อยละ 79.4 มากกว่าเพศชาย ร้อยละ 73.3 มีอายุระหว่าง 10-18 ปี มีระดับผลการเรียนเฉลี่ย ระหว่าง 2.01-4.00 ร้อยละ 90.0 และศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มากที่สุดร้อยละ 40.5 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เข้าร่วมโครงการเครือข่ายแกนนำจิตอาสาป้องกันเอชไอวีด้วยตนเอง ร้อยละ 35.4 และเข้าร่วมโดยการชักชวนโดยผู้อื่น โดยเฉพาะจากการชักชวนของครูมากที่สุดร้อยละ 40.8

แรงจูงใจในการทำงานจิตอาสา

ผลการศึกษารวมของแรงจูงใจในการทำงานจิตอาสา ซึ่งประกอบด้วย แรงจูงใจด้านรางวัล แรงจูงใจด้านประโยชน์ต่อตนเอง แรงจูงใจด้านประโยชน์ต่อสังคม แรงจูงใจจากโครงการ พบว่า แรงจูงใจในการทำงานจิตอาสา มีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.71$) เมื่อจำแนกแรงจูงใจในการทำงานจิตอาสาแต่ละด้านสรุปได้ดังนี้

แรงจูงใจด้านรางวัล มีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.38$) โดยพบว่า แรงจูงใจจากประกาศนียบัตรเป็นสิ่งทีกลุ่มตัวอย่างต้องการจากโครงการมากที่สุด ร้อยละ 37.0

แรงจูงใจด้านประโยชน์ต่อตนเอง มีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.64$) โดยพบว่าแรงจูงใจจาก ผู้ปกครองให้ความไว้วางใจในการทำงานจิตอาสาทำให้สามารถทำงานจิตอาสาในวันหยุดมากที่สุด ร้อยละ 47.8

แรงจูงใจด้านประโยชน์เพื่อสังคม มีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.84$) โดยพบว่า แรงจูงใจจากการขอใช้เวลาว่างทำกิจกรรมเพื่อสังคมมากที่สุด ร้อยละ 46.3

แรงจูงใจจากโครงการ มีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.09$) โดยพบว่า แรงจูงใจจากเนื้อหาเรื่องเพศศึกษาในโครงการจิตอาสา มีผลต่อการต้องการทำงานจิตอาสา มากที่สุด ร้อยละ 46.6

ความยั่งยืนด้านการเป็นแกนนำจิตอาสาป้องกันเอดส์

ผลการศึกษารวมของข้อมูลรวมด้านความยั่งยืนของการเป็นแกนนำจิตอาสาป้องกันเอดส์ ซึ่งประกอบด้วย ความยั่งยืนของการมีระยะเวลาการทำงานต่อเนื่อง ความยั่งยืนด้านการขยายผลต่อ ความยั่งยืนด้านการเกิดการรวมกลุ่มหรือชมรมเพื่อทำงานด้านจิตอาสา มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก คือ ($\bar{X} = 3.73$) เมื่อจำแนกความยั่งยืนของการเป็นแกนนำจิตอาสาป้องกันเอดส์ แต่ละด้านสรุปได้ดังนี้

1. ความยั่งยืนด้านการมีระยะเวลาการทำงานต่อเนื่อง มีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.48$) โดย พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีการเข้าร่วมกิจกรรมของโครงการและการเป็นแกนนำจิตอาสาป้องกันเอดส์ทำให้มีการเปลี่ยนแปลงทัศนคติที่มีต่อผู้ป่วยเอดส์ในทางที่ดีขึ้นมาก ร้อยละ 42.5

2. ความยั่งยืนด้านการสามารถขยายผลต่อ มีค่าเฉลี่ยรวมในระดับมาก คือ ($\bar{X} = 3.98$) โดยพบว่า กลุ่มตัวอย่างสามารถนำความรู้จากการอบรมไปถ่ายทอดให้เพื่อนนักเรียนในโรงเรียนได้มากที่สุดร้อยละ 37.7

3. ความยั่งยืนด้านการเกิดการรวมกลุ่มหรือชมรมเพื่อทำงานด้านจิตอาสา มีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.75$) โดยพบว่า กลุ่มตัวอย่างสามารถสร้างกลุ่มเพื่อทำกิจกรรมจิตอาสาอื่น ๆ ในโรงเรียนได้มาก ร้อยละ 36.6

ความคิดเห็นต่อการเป็นแกนนำจิตอาสาป้องกันเอดส์

ความคิดเห็นอื่น ๆ ของกลุ่มตัวอย่างต่อการทำงานจิตอาสา ประกอบด้วย การให้คะแนนตนเองในการทำงานจิตอาสา ความตั้งใจว่าจะทำงานจิตอาสาต่อไปในอนาคตเมื่อจบการศึกษา และความคิดเห็นอื่น ๆ ผลการศึกษารูปได้ดังนี้

1. การให้คะแนนตนเองจากการทำงานจิตอาสา กลุ่มตัวอย่างให้คะแนนตนเองต่อการทำงานจิตอาสาซึ่งมีคะแนนเต็ม 10 โดยการให้คะแนนตนเองมีค่าเฉลี่ยคือ ($\bar{X} = 7.61$) ระดับคะแนนที่ กลุ่มตัวอย่างให้มากที่สุดคือ 8 คะแนน ซึ่งร้อยละ 36.3 และอยู่ในเกณฑ์ของการเป็นผู้มีจิตอาสาในการร่วมทำกิจกรรมในระดับสูง

2. การทำงานต่อในอนาคตเมื่อจบการศึกษา กลุ่มตัวอย่าง ร้อยละ 92.5 ตั้งใจจะทำงานด้านจิตอาสาต่อไปในอนาคต แต่ร้อยละ 7.5 ไม่ประสงค์จะทำต่อ

3. ความคิดเห็นอื่น ๆ ต่อการทำงานจิตอาสา กลุ่มตัวอย่างที่แสดงความคิดเห็นต่อการเป็นแกนนำจิตอาสาป้องกันเอดส์ทั้งสิ้น 59 คน โดยสามารถแบ่งความคิดเห็นออกได้เป็น 2 ประเด็นสำคัญ ดังนี้

3.1 ความคิดเห็นต่อโครงการจิตอาสาฯ กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 25 คน (ร้อยละ 42.3) ให้ความเห็นว่า โครงการเครือข่ายแกนนำจิตอาสาป้องกันเอดส์ฯ เป็นโครงการที่ดี สร้างความรู้ในเรื่องการป้องกันเอดส์ในกลุ่มเยาวชน ซึ่งปัจจุบันกลุ่มเยาวชนเป็นกลุ่มที่มีความเสี่ยงทางเพศ โดยเฉพาะกับเยาวชนที่อยู่ในช่วงระหว่างวัยกำลังศึกษาชั้นมัธยมศึกษา ยังขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องเพศศึกษาอย่างจริงจัง ขาดทักษะการปฏิเสธต่อรอง ทักษะชีวิต และการแสดงออกทางเพศที่ไม่เหมาะสม

3.2 ความคิดเห็นต่อการเข้าร่วมโครงการจิตอาสา กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 34 คน (ร้อยละ 57.7) ให้ความเห็นว่า เข้าร่วมโครงการเพราะรักการช่วยเหลือ และทำประโยชน์เพื่อสังคม

โครงการจิตอาสานอกจากจะสอนให้มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องเพศศึกษา ทักษะชีวิต จิตอาสาแล้ว ยังได้รับความสนุกสนานอย่างมีสาระ ได้รู้จักเพื่อนใหม่ ๆ ได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเพื่อน ๆ มากขึ้น การทำงานจิตอาสาทำให้เป็นคนที่รู้จักการเสียสละมากขึ้น เห็นอกเห็นใจผู้อื่นมากขึ้น ความรู้ที่ได้รับสามารถนำไปใช้กับตนเองในชีวิตประจำวันและสามารถนำไปขยายผลต่อถึงเพื่อน ชุมชน และสังคม ต่อไปได้

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง แรงจูงใจต่อ การทำงานจิตอาสา กับความยั่งยืนของการเป็นแกนนำจิตอาสาป้องกันเอดส์

1. การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งประกอบไปด้วย เพศ อายุ ผลการเรียนเฉลี่ย ระดับการศึกษา กับความยั่งยืนของการเป็นแกนนำจิตอาสา ป้องกันเอดส์ ซึ่งจำแนกความสัมพันธ์แต่ละด้านดังต่อไปนี้

อายุกับความยั่งยืนของการเป็นแกนนำจิตอาสาป้องกันเอดส์ มีความสัมพันธ์กัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในประเด็นความยั่งยืนของการมีระยะเวลาการทำงาน ต่อเนื่องและเกิดการรวมกลุ่มหรือชมรมเพื่อทำงานด้านจิตอาสา ส่วนการขยายผลต่อไม่มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

เพศกับความยั่งยืนของการเป็นแกนนำจิตอาสาป้องกันเอดส์ ไม่มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผลการเรียนเฉลี่ยกับความยั่งยืนของการเป็นแกนนำจิตอาสาป้องกันเอดส์ พบว่า ไม่มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ระดับชั้นการศึกษากับความยั่งยืนของการเป็นแกนนำจิตอาสาป้องกันเอดส์ มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในประเด็นของการมีระยะเวลาการทำงานต่อเนื่องและเกิดการรวมกลุ่มหรือชมรมเพื่อทำงานด้านจิตอาสา ส่วนการขยายผลต่อ นั้นไม่มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

2. การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจต่อการทำงานจิตอาสาของกลุ่ม ตัวอย่าง ซึ่งประกอบไปด้วย แรงจูงใจด้านรางวัล แรงจูงใจด้านประโยชน์ต่อตนเอง แรงจูงใจด้าน ประโยชน์เพื่อสังคม และแรงจูงใจจากโครงการ กับความยั่งยืนของการเป็นแกนนำจิตอาสาป้องกัน เอดส์ ซึ่งจำแนกความสัมพันธ์แต่ละด้านดังต่อไปนี้

รางวัลกับความยั่งยืนของการเป็นแกนนำจิตอาสาป้องกันเอชไอวี พบว่า มีความสัมพันธ์กับการรวมกลุ่มหรือชมรมเพื่อทำงานด้านจิตอาสา การมีระยะเวลาการทำงาน ต่อเนื่อง และการขยายผลต่อ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ประโยชน์ต่อตนเองกับความยั่งยืนของการเป็นแกนนำจิตอาสาป้องกันเอชไอวี พบว่า มีความสัมพันธ์กับประโยชน์ต่อตนเองกับการรวมกลุ่มหรือชมรมเพื่อทำงานด้านจิตอาสา การมีระยะเวลาการทำงานต่อเนื่อง และการขยายผลต่อ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ประโยชน์เพื่อสังคมกับความยั่งยืนของการเป็นแกนนำจิตอาสาป้องกันเอชไอวี พบว่า มีความสัมพันธ์กับประโยชน์เพื่อสังคมกับการรวมกลุ่มหรือชมรมเพื่อทำงานด้านจิตอาสา การมีระยะเวลาการทำงานต่อเนื่อง และการสามารถขยายผลต่อได้กับอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

โครงการกับความยั่งยืนของการเป็นแกนนำจิตอาสาป้องกันเอชไอวี พบว่า มีความสัมพันธ์กับการรวมกลุ่มหรือชมรมเพื่อทำงานด้านจิตอาสา การมีระยะเวลาการทำงาน ต่อเนื่อง และการสามารถขยายผลต่อ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ข้อเสนอแนะ

ระดับนโยบายหรือระดับบริหารในการจัดการโครงการ

1. การรณรงค์ไปตามโรงเรียนต่าง ๆ ควรมุ่งที่กลุ่มเป้าหมายโรงเรียนสหศึกษา เพื่อให้นักเรียนทุกเพศทุกวัยได้รับการพัฒนาแกนนำจิตอาสา
2. การสนับสนุนงบประมาณโรงเรียนต่าง ๆ ให้มากขึ้น เช่นงบประมาณสนับสนุนการจัดกิจกรรม การส่งเสริมการรณรงค์เรื่องเอชไอวี และเพื่อสร้างการรวมกลุ่มการทำงานด้านเอชไอวีในกลุ่มเยาวชนให้เกิดความยั่งยืน
3. การให้การสนับสนุนครูแกนนำจิตอาสา อบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการรณรงค์เรื่องเอชไอวี กระตุ้นให้เกิดการขับเคลื่อนในสถานศึกษาโดยมีครูแกนนำจิตอาสาเป็นผู้ขับเคลื่อนกับนักเรียนในโรงเรียน

ระดับปฏิบัติ โครงการฯควรดำเนินการเพื่อให้เกิดการพัฒนาแกนนำจิตอาสาไปสู่ความยั่งยืน

1. ควรมีการเพิ่มแรงจูงใจจาก ไล่ ประกาศนียบัตร ที่มีอยู่ในโครงการเป็นรางวัลด้านอื่น ๆ เช่น เหรียญรางวัล เสื้อจิตอาสา กระเป๋าจิตอาสา เพื่อเป็นแรงจูงใจในการดึงเยาวชนให้เข้ามาทำงานจิตอาสา

2. ควรมีการเพิ่มการประกาศเกียรติคุณแก่ผู้ที่ทำงานด้านจิตอาสาทั้งครูและนักเรียน รวมทั้งบุคคลทั่วไปเพื่อยกย่องเชิดชูการเป็นแบบอย่างเพื่อเป็นเกียรติประวัติและเป็น การประชาสัมพันธ์งานจิตอาสา

3. ควรเพิ่มกิจกรรมที่ทำให้แกนนำได้รับประโยชน์ต่อตนเองให้มากขึ้น เช่น การประกวดผลงานด้านจิตอาสาเพื่อเข้ารับประทานรางวัล การจัดบอร์ดผู้ปฏิบัติงานด้านจิตอาสา ในโรงเรียนเพื่อให้เป็นที่รู้จัก

4. ควรมีการขยายเวลาการดำเนินงานให้มากขึ้นเพื่อให้กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันเอดส์เข้าถึงเยาวชนได้จริง โดยเน้นการให้ความรู้ ปลูกฝัง ทักษะชีวิตอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เห็นการเปลี่ยนแปลงของการทำงานจิตอาสาและการขับเคลื่อนของแกนนำในการทำงานด้านจิตอาสา ควรมีการสร้างความเข้มแข็งของกลุ่มหรือชมรมจิตอาสาเพื่อกระตุ้นให้เกิดการทำงานด้านจิตอาสาอย่างต่อเนื่อง

5. ควรมีวิธีการเพื่อช่วยให้แกนนำสามารถจัดตั้งกลุ่มหรือชมรมให้มีความแน่นแฟ้นของสมาชิกมากขึ้น เช่น กิจกรรมใหม่ ๆ ที่ดึงดูดน่าสนใจในงานจิตอาสา หรือการสนับสนุนจากโครงการให้มีรางวัลหรือมีการเสนอผลงานด้านจิตอาสาของกลุ่มคนทำงานจิตอาสาซึ่งเป็นวิธีการในการเพิ่มจำนวนสมาชิกหรือจัดตั้งกลุ่มหรือชมรมจิตอาสาได้

6. ควรมีการดึงการมีส่วนร่วมของเยาวชนเพศชายให้เข้ามาทำงานด้านจิตอาสา มากขึ้น เนื่องจากผลการวิจัยครั้งนี้ พบว่า ผู้ที่ทำงานจิตอาสาส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง การปลูกฝังให้เยาวชนมีจิตอาสาในการทำงานด้านนี้จะช่วยให้ตระหนักในความรับผิดชอบทางสังคม ซึ่งควรเป็นหน้าที่ของทั้งหญิงชาย

7. ควรพัฒนากลุ่มนักเรียนที่อยู่ในระดับชั้นการศึกษาตอนต้นให้ได้รับการปลูกฝังกระตุ้น และให้ความสำคัญ เรื่องจิตอาสา เพศศึกษา ทักษะชีวิตและการป้องกันเอดส์ให้มากขึ้นเป็นพิเศษ เนื่องจากผลการวิจัย ที่พบ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายเป็นกลุ่มที่ทำงานจิตอาสาเป็นส่วนใหญ่ ทั้ง ๆ ที่นักเรียนในชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น เป็นช่วงวัยรุ่นตอนต้นที่มีความเกี่ยวข้องกับเรื่องเพศโดยควรพัฒนาแกนนำจิตอาสาที่เป็นชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีอยู่

ให้มีความเข้มแข็งในการรวมกลุ่มทำงานจิตอาสามากขึ้น เพื่อให้เกิดการสร้างสรรค์กิจกรรมใหม่ ๆ หรือการพัฒนางานจิตอาสาที่เป็นแบบอย่างให้กับนักเรียนในชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นเพื่อนำไปสู่ความยั่งยืนได้ในอนาคต

8. ควรส่งเสริมการรวมกลุ่มเด็กและเยาวชนที่มีให้อยู่ในระบบการศึกษาในโรงเรียน โดยผู้เกี่ยวข้องโดยเฉพาะสถาบันการศึกษาสังคมสงเคราะห์หน่วยงานสังคมสงเคราะห์อื่น ๆ ควรใช้ความรู้เกี่ยวกับสังคมสงเคราะห์กลุ่มชนและสังคมสงเคราะห์ชุมชน กระตุ้นให้กลุ่มเด็กและเยาวชนที่มีการรวมตัวอยู่แล้วในชุมชนหรือยังไม่มีมารวมตัวกันให้มาสามารถเริ่มต้นและก้าวเข้าสู่การทำงานด้านจิตอาสาได้มากขึ้น

ข้อเสนอแนะต่อการศึกษาครั้งต่อไป

1. การติดตามประเมินผลการทำงานของแกนนำจิตอาสาทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ
2. ควรศึกษาแนวทางการผลักดันให้มีการบรรจุหลักสูตรการเรียนการสอนเกี่ยวกับจิตอาสาในหลักสูตรการศึกษาภาคบังคับ